

EUROBAROMETER 69

JAVNO MNIJENJE U EUROPSKOJ UNIJI

PROLJEĆE 2008.

NACIONALNI IZVJEŠTAJ

SAŽETAK

HRVATSKA

Ovo je istraživanje naručila i uskladila Opća uprava za komunikacije.

Ovaj je izvještaj izrađen za Delegaciju Europske komisije u Hrvatskoj.

Ovaj spis ne predstavlja stajalište Europske komisije

Tumačenja i mišljenja sadržana u njemu isključivo su autorova.

STANDARD EUROBAROMETER 69 HRVATSKA

Sažetak

Istraživanje javnoga mnijenja Standard Eurobarometra provodi se dva puta godišnje. Ovo, 69. po redu (EB 69), provodilo se od 25. ožujka do 4. svibnja 2008. u svih 27 država članica Europske unije, u dvjema državama kandidatkinjama u pregovorima – Hrvatskoj i Turskoj, u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji, koja ima kandidatski položaj ali joj nadnevak za početak pregovora nije još određen, te među pripadnicima turske ciparske zajednice. EB 69 je osmo istraživanje Standard Eurobarometra koje je obuhvatilo Hrvatsku, a prikupljanje odgovora na terenu trajalo je od 28. ožujka do 24. travnja.

Tijekom polugodišnjega razdoblja između posljednjih dvaju istraživanja Slovenija je od Portugala preuzela predsjedanje Europskom unijom; Hrvatska je u pregovorima s EU o članstvu otvorila dva nova poglavlja u posljednjim danima portugalskoga predsjedanja: poglavlje 21. *Transeuropske mreže*, te poglavlje 33. *Novčarske i proračunske odredbe*, dok su dva dana pred kraj ispitivanja sudionika ovoga istraživanja otvorena još dva: poglavlje 14. *Prijevozna politika* i poglavlje 15. *Energetika*. Od ukupno 35 poglavlja europske pravne stečevine - od kojih se o 33 pregovara a zakonodavstvo iz preostala dva usvaja se automatski - Hrvatska je do završetka ovoga istraživanja ukupno otvorila 18 poglavlja, od kojih je o dvama – *Znanosti i istraživanjima*, te o *Obrazovanju i kulturi* - pregovore već završila.

Unutarnjopolitičko polje između posljednjih dvaju Eurobarometrovih istraživanja obilježili su parlamentarni izbori te susljedni dugi pregovori o vladinoj koaliciji, spor oko stavljanja na snagu Zaštićenoga ekološkoga i ribolovnoga pojasa za zemlje članice EU koji je završio ukidanjem te oduke, te poskupljenje goriva i hrane, uz inflaciju koja je prešla pet posto. U hrvatskoj javnosti bilo je veliko nezadovoljstvo ponašanjem Slovenije, čijom je agendom tijekom predsjedanja dominirao spor s Hrvatskom oko proglašenja ZERP-a.

Klima mišljenja

Usporavanje gospodarskoga rasta uza snažan rast inflacije, na koju su Hrvati bili gotovo zaboravili, potaknut velikim poskupljenjem goriva te susljedno skupljom hranom, pojačao je pesimizam u Hrvatskoj jednako kao i u Europskoj Uniji. U proteklih se pola godine za tri postotna boda, na 77 posto, smanjio broj Europljana zadovoljnih svojim životima, a za dva boda, na 22 posto, povećao broj nezadovoljnih. U Hrvatskoj, gdje je zadovoljnih osam posto manje nego u EU, ukupno 69 posto, zadovoljstvo je u međuvremenu splasnulo za bod, a nezadovoljstvo se povećalo za dva boda, na 31 posto.

Iako i prosječni građanin EU smatra da je stanje europskoga gospodarstva bolje od stanja gospodarstva u zemlji u kojoj živi, u Hrvatskoj je onih koje domaće gospodarstvo smatraju boljim od europskoga 12 posto, zamalo trostruko manje od europskoga prosjeka, koji iznosi 35 posto.

Glede kratkoročnih očekivanja, i u Hrvatskoj i u EU optimizam pada, a pesimizam raste. Da će se u idućih godinu dana gospodarsko stanje u zemlji popraviti vjeruje samo po 16 posto ispitanika i u EU 27, i u Hrvatskoj - s obje strane po osam postotnih bodova manje nego prije pola godine. Da će domaćemu gospodarstvu krenuti nagore uvjereno je, pak, 46 posto Europljana, 20 bodova više, i 44 posto Hrvata, 19 bodova više nego u jesenskome istraživanju.

Dok su za europske ispitanike dva najvažnija pitanja inflacija (37%) i nezaposlenost (24%), za hrvatske su to zločin (50%), i nezaposlenost (45%). Zločin zabrinjava dva i pol puta više Hrvata nego prosječnih Europljana. Uz to, u EU-u je zabrinutost zločinom u proteklih pola godine opala zamjetno (4 postotna boda), a u Hrvatskoj tek neznatno (jedan bod). U Hrvatskoj se trend smanjenja zabrinutosti nezaposlenošću nastavlja, te je sada zabrinutih čak 10 postotnih bodova manje nego prije pola godine, prvi put manje od polovice ispitanika. Inflacija i Hrvate (36%) i Europljane podjednako zabrinjava, uz snažno rastući trend – u EU-u je sada zabrinutih 13, a u Hrvatskoj čak 23 posto više nego prije pola godine.

Iako povjerenje u Hrvatsku Vladu, Sabor i pravosuđe malo raste, tri četvrtine Hrvata im i dalje ne vjeruje. Povjerenje Hrvata u središnje ustanove Europske Unije istovremeno je znatno veće nego u domaće – vjeruje im više od trećine ispitanika, a ne vjeruje manje od polovice. Povjerenje u ustanove u EU-u nastavlja blago padati, no, Europljani im i dalje upola više vjeruju nego Hrvati. Nepovjerljivih je u Hrvatskoj više nego vjerujućih samo kad je riječ o Vijeću EU i o Europskoj komisiji. Vladi tako vjeruje 21 posto Hrvata, jednako koliko i Saboru, oboje po bod više nego jesenas; u EU nacionalnoj vladi, pak, vjeruje prosječno a 32 posto ispitanika, a nacionalnome parlamentu njih 34 posto. Europskoj komisiji vjeruje 47 posto Europljana, a ne vjeruje joj njih 27 posto; Hrvata koji u EK imaju povjerenje je 36 posto, tri boda manje nego jesenas, a nema ga 45 posto, četiri boda više. Povjerenje u Europski parlament ima 52, a nema ga 27 posto europskih ispitanika; u Hrvatskoj EP-u vjeruje 40 posto ispitanika, koliko i jesenas, a ne vjeruje mu 43 posto, dva boda više.

Povjerenje Hrvata u Europsku uniju zamjetno je poraslo u proteklih pola godine, s 32 na 35 posto, a blago je poraslo i u Europljana, s 48 na 50 posto.

U EU-u najviše vjeruju vojsci (70%), pa policiji (63%). I u Hrvatskoj su te dvije ustanove na vrhu povjerenja, sa 57 odnosno 47 posto, no, dva je postotna boda više Hrvata koji policiji ne vjeruju (49%) nego onih koji joj vjeruju.

Zanimljivo je da je čak 38 posto hrvatskih ispitanika, zamalo upola više nego europskih (26%) zadovoljno jasnoćom europskih ustanova – jednako toliko Hrvata smatra da su ustanove EU nejasne - dok ih samo 15 posto smatra da domaća državna uprava jasno djeluje.

Povjerenje Hrvata u tisak (32%) i u radio (50%) u laganome je padu. Povjerenje u televiziju (50%) stagnira, dok u obavijesti koje nalaze na internetu Hrvati sada imaju malo više i povjerenja (34%) i nepovjerenja (33%) nego prije pola godine, a i postotak zbunjenih, nešto niži nego u prethodnome istraživanju, kreće se oko trećine. Tisku ne vjeruje dvostruko više ispitanika (64%) no što mu vjeruje (32%) , dok radiju i televiziji Hrvati više naginju vjerovati nego ne vjerovati im.

U EU-u povjerenje u tisak istovremeno stagnira (44%), dok u radio, televiziju i obavijesti s interneta rastu i povjerenje i nepovjerenje na račun neodlučnih. Povjerenje

i u radio (61%) i u televiziju (53%) zamjetno je više nego nepovjerenje, dok su oko interneta i oni koji mu vjeruju (36%) i koji mu ne vjeruju (37%) gotovo jednako podijeljeni, uz znatnih 27 posto neodlučnih.

Jednak postotak i Hrvata i Europljana (19%) misli da im se kupovna moć u proteklih pet godina poboljšala, dok je onih koji smatraju da im je sada lošija manje u Hrvatskoj (44%) nego u EU-u (52%). U Hrvatskoj poteškoća s plaćanjem mjesečnih računa kaže da ima malo više od polovice ispitanika (51%), a u EU-u malo manje od polovice (47%).

Rastuća relativna većina i Hrvata (48%) i Europljana (45%) smatra da se stvari u njihovim zemljama kreću u lošem smjeru. Onih koji smatraju da stvari u EU-u kreću nagore i u Hrvatskoj (24%) je, kao i u EU-u (25%) nešto više nego prije pola godine, iako da se stvari u EU-u kreću nabolje smatra relativna većina i hrvatskih (38%) i europskih ispitanika (42%). Prosječno najveći optimisti u Hrvatskoj su Zagrepčani, a najmanji Slavonci.

Da će njihovi potomci živjeti teže no što oni sami žive misli više od tri petine Europljana (61%), te malo više od polovice Hrvata (52%). Optimista je na obje strane malo, ali ih je više u Hrvatskoj (24%) nego u EU-u (17%).

Stavovi o Europskoj uniji

U proteklih se pola godine za dva postotna boda, na 32%, smanjio broj hrvatskih ispitanika koji EU doživljavaju pozitivno, ali su oni i dalje u zamjetnome vodstvu pred onima koji EU vide negativno (26%), a kojih se broj istovremeno također smanjio, za bod. Najbrojniji su u Hrvatskoj i dalje neodlučni (40%), kojih je sada tri boda više nego u prethodnome istraživanju. U EU-u se, pak, broj pozitivno na EU gledajućih smanjio za bod (48%), ali oni i dalje znatno pretežu nad neodlučnima (35%) i nad onima koji EU doživljavaju negativno (15%), a kojih je, i jednih i drugih, sada po bod više nego prije pola godine.

Hrvata koji smatraju da je za njihovu zemlju članstvo u EU-u dobro (30%) sada je pet, a Europljana (52%) šest postotnih bodova manje nego prije pola godine, čime se na obje strane obrnuo do sada pozitivan trend. Dok je u EU-u sada bod više onih koji smatraju da je članstvo loše za njihovu zemlju (14%), u Hrvatskoj postotak takvih stagnira (25%), a raste i onih koji su neodlučni (39%), i koji ne znaju što bi odgovorili (6%).

Hrvatskih ispitanika koji očekuju da će Hrvatska imati dobrobit od članstva (44%) u EU-u sada je tri boda manje nego prije pola godine, čime se i tu preokrenuo raniji pozitivan trend, a za dva se boda smanjio i postotak onih koji od članstva ne očekuju dobrobit (42%), dok je postotak onih koji ne znaju što bi odgovorili narastao za pet bodova (14%). Građana EU-a koji osjećaju dobrobit od članstva za svoju zemlju (54%) sada je četiri boda manje nego u prethodnome istraživanju, pa se negativni trend pojačao, a onih koji tu dobrobit ne osjećaju (31%) dva je boda više. Eurooptimista je najviše u Zagrebu, Lici i Banovini, te u Dalmaciji, a najmanje u Istri, Rijeci i Gorskom kotaru, te u Slavoniji, dok su ispitanici u Sjevernoj Hrvatskoj podijeljeni.

Glavna dobrobit koju Hrvati očekuju od članstva veći je gospodarski rast (38%), dok je za Europljane to bolja suradnja s drugim zemljama (37%). Zamalo se polovica Hrvata (48%), međutim, plaši da će im članstvo u EU-u ugroziti radna mjesta, dok Europljani najveću zamjerku imaju na neznatan utjecaj građana na odluke na europskoj razini (36%).

U Hrvatskoj se za sedam postotnih bodova u proteklih pola godine smanjio broj ispitanika koji s optimizmom gledaju na budućnost EU (50%), ali se istovremeno za četiri boda smanjio i postotak pesimista (33%), dok je broj onih koji ne znaju što bi odgovorili sada zamalo trostruko veći (17%). U EU-u je optimizam ispitanika malo pao, za tri boda (63%), a pesimizam za dva boda porastao (28%).

Proširenje Europske unije

Nastavak proširenja EU-a podupire iznadpolovična većina Hrvata i relativna većina građana EU. No, postotak Hrvata koji podupiru nastavak proširenja (51%) u proteklih se pola godine jako smanjio, čak 15 postotnih bodova, dok se broj protivnika proširenja (40%) više nego udvostručio.

Nastavak proširenja EU-a dobio je sada neznatno veću potporu, jedan postotni bod, među europskim ispitanicima (47%), za koliko se u proteklih pola godine smanjio i postotak onih koji se nastavku proširenja protive (39%).

Potpora članstvu Hrvatske u EU-u porasla je tri postotna boda u Hrvatskoj (71%), a dva boda u EU-u (52%), iako se potonje ne može točno usporediti jer se posljednji put u okviru Standard Eurobarometra propitalo u jesen 2006., dok je EU još imala 25 zemalja članica. Protivnika ulaska Hrvatske u EU i u Hrvatskoj (22%) i u EU-u (34%) sada je dva boda manje.

Dok iznadpolovična većina hrvatskih ispitanika podupire ulazak svih kandidatskih i mogućekandidatskih zemalja u EU – potpora se kreće od 79 posto za Norvešku do 51 posto za Srbiju – u EU-u iznadpolovičnu potporu, osim Hrvatske, uživa samo članstvo Norveške, Švicarske i Islanda, a relativnu Ukrajinu; oko članstva Crne Gore ispitanici su podijeljeni. Iznadpolovična većina protivi ih se članstvu Turske i Albanije, a ravno polovica europskih ispitanika i članstvu Kosova.

Članstvu Turske, kada ispuni sve uvjete za ulazak u EU, bilo bi sklono više od tri petine Hrvata (61%), a 29 posto ne bi ni tada. Europski su ispitanici oko toga posve podijeljeni, pa bi ih se i za i protiv ulaska spremne Turske u EU izjasnilo po 45 posto. Dok 62 posto Hrvata smatra da bi ulazak zapadnoga Balkana u EU pomogao stabilizirati taj dio Europe, europskih ispitanika koji tako misle relativna je većina od 48 posto, dok ih se 39 posto ne slaže s tom tvrdnjom.

Globalizacija

Iznadpolovična većina i Europljana (56%) i Hrvata (58%) doživljava globalizaciju kao priliku za gospodarski rast, a jednako toliko europskih te 63% hrvatskih ispitanika smatra da ona povećava nejednakosti u društvu.

Zamalo dvije trećine Hrvata smatra da su globalizacijski interesi SAD i EU jednaki, dok ih takvima vidi nešto više od trećine Europljana, a više od dvije petine uočava razliku.

Kao prijetnju globalizaciju doživljava relativna većina i Hrvata (41%) i Europljana (43%), ali nije malo ni onih koji je doživljavaju kao priliku, kako u Hrvatskoj (36%), tako i u EU-u (39%).

Dok europskim ispitanicima pri spomenu globalizacije prvo na pamet padne premiještanje tvrtka u zemlje s jeftinijom radnom snagom, u Hrvatskoj je jednako onih koji pomisle na to, kao i na veća strana ulaganja (31%).

Zaključak

Hrvati, kao što su pokazala i prethodna istraživanja, ni dalje nisu na čistu što da očekuju od članstva u Europskoj Uniji, a sve je više onih koji su prema EU ravnodušni. Usprkos tome, velika većina Hrvata bi da se EU proširi i na Hrvatsku.